

Badania przesiewowe w kierunku raka jelita prowadzone przez NHS

Pomoc dla pacjenta w podjęciu decyzji

Polish

Do pacjenta należy wybór, czy wziąć udział w badaniach przesiewowych w kierunku raka jelita. Celem tej ulotki jest udzielenie mu pomocy w podjęciu decyzji.

Dlaczego oferujemy badania przesiewowe w kierunku raka jelita

Oferujemy badania przesiewowe w celu wykrycia raka jelita na wczesnym etapie u osób bez objawów. Jest to moment, w którym wyższe jest prawdopodobieństwo zastosowania skutecznego leczenia. Badania wykrywają również polipy. Są to nieprawidłowe grupy komórek w jelicie. Polipy to nie rak, jednak mogą z czasem przekształcić się w zmianę nowotworową. Polipy łatwo usunąć, co zmniejsza ryzyko rozwinięcia się raka jelita.

Regularne badania przesiewowe w kierunku raka jelita zmniejszają ryzyko zgonu spowodowanego rakiem jelita.

Kogo zapraszamy do udziału w badaniu

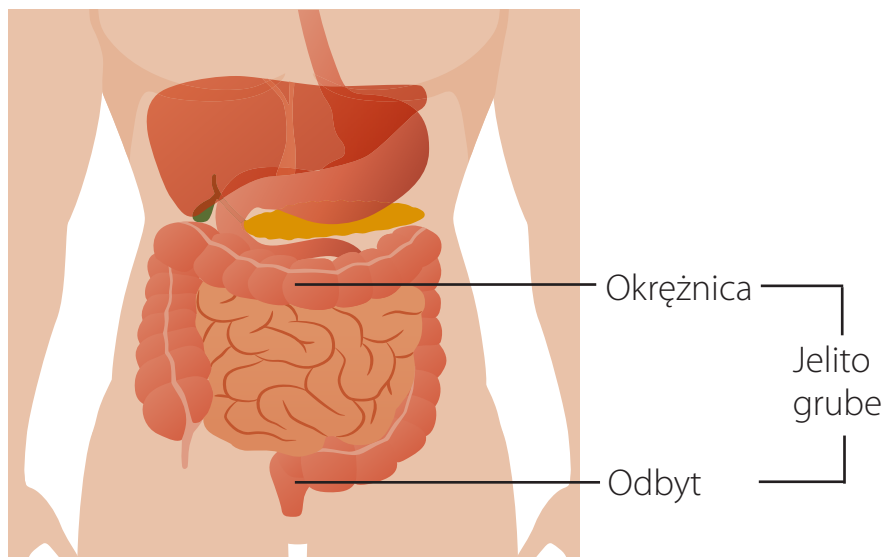
Oferujemy badania przesiewowe w kierunku raka jelita przy użyciu zestawów do domowego pobrania próbek do badania wszystkim osobom w Anglii, które ukończyły 60 rok życia. Przychodnia lekarska, w której pacjent jest zarejestrowany przekazuje nam dane kontaktowe, proszę więc dopilnować, że w przychodni podane zostało właściwe imię i nazwisko, data urodzenia i adres.

Badanie oferujemy co 2 lata osobom w wieku od 60 do 74 lat. Po przekroczeniu 75 roku życia pacjent może zwrócić się o przesłanie mu zestawu do badania co 2 lata, dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu 0800 707 60 60.

Pacjent może zostać poproszony o udział w projekcie badawczym („badaniu klinicznym”). Badania pomagają NHS lepiej zapobiegać nowotworom i zapewnić skuteczniejsze leczenie na przyszłość. Pacjent podejmuje decyzję, czy wziąć udział w projekcie, czy nie. Jego decyzja nie będzie mieć wpływu na przeprowadzenie badania przesiewowego w kierunku raka jelita.

Jak działa jelito

Jelito to część układu trawiennego. Pobiera substancje odżywcze i wodę z pożywienia, a resztę zamienia w odchody (zwane również stolcem lub kałem).

Jelito grube składa się z okreźnicy i odbytu. Stanowi część układu trawiennego

Rak jelita

Rak jelita zwany jest również rakiem okrężnicy, rakiem odbytu lub rakiem jelita grubego. Czasami komórki, z których zbudowane jest jelito rosną zbyt szybko i tworzą grupę komórek zwaną polipem jelita (niektóre rodzaje polipów określane są mianem 'adenoma'). Polipy to nie rak jelita, jednak czasem po upływie kilku lat mogą przekształcić się w nowotwór.

Ryzyko wystąpienia raka jelita

Wszystkie osoby, bez względu na wiek, są w grupie ryzyka wystąpienia raka jelita. Czynniki zwiększające to ryzyko obejmują:

- starzenie się (8 na 10 osób, u których zdiagnozowano raka jelita jest w wieku powyżej 60 lat)
- brak aktywności fizycznej
- nadwaga
- dieta bogata w czerwone i przetworzone mięso, a uboga w błonnik, warzywa i owoce
- palenie
- picie zbyt dużej ilości alkoholu
- cukrzyca typu 2
- choroba zapalna jelit (wrzodziejące zapalenie jelita grubego lub choroba Crohna-Leśniowskiego)
- historia raka jelita w rodzinie

Jak wygląda badanie przesiewowe w kierunku raka jelita

Wysyłamy pacjentowi list z zaproszeniem na badanie oraz niniejszą ulotkę. Informacje w niej zawarte mają pomóc mu podjąć decyzję, czy wziąć udział w badaniu przesiewowym. Następnie wysyłamy domowy zestaw do pobrania próbek kału do badania na krew utajoną (tzw. zestaw FIT). Badanie wykrywa mikroskopijne ilości krwi w kale (niezauważalne gołym okiem). Szukamy śladów krwi, ponieważ polipy i rak jelita czasami krwawią. Wykrycie krwi nie oznacza diagnozy raka, lecz mówi nam, że konieczne jest wykonanie badania jelita.

U większości osób wynik badania FIT jest w normie. Oznacza to, że pacjent nie potrzebuje w tym momencie żadnych dalszych testów ani badań.

Jeśli wynik badania FIT jest nieprawidłowy, oznacza to, że znaleźliśmy krew w próbce kału pacjenta. Zaoferujemy pacjentowi wizytę w celu omówienia wykonania kolonoskopii. Jest to badanie wnętrza jelita (patrz str. 10). Kolonoskopia pomaga nam znaleźć źródło krwawienia.

Zmniejszenie ryzyka wystąpienia raka jelita

Udział w badaniach przesiewowych w kierunku raka jelita zmniejsza ryzyko zgonu spowodowanego tym typem raka o przynajmniej 25%.*

Pacjent może również zmniejszyć ryzyko wystąpienia raka jelita poprzez:

- aktywność fizyczną
- utrzymanie zdrowej masy ciała
- spożywanie dużej ilości błonnika, na przykład wybierając produkty pełnoziarniste i z mąką z pełnego przemiału
- spożywanie dużej ilości warzyw i owoców
- zmniejszenie ilości spożywanego czerwonego mięsa, a zwłaszcza mięsa przetworzonego
- zmniejszenie ilości wypijanego alkoholu
- niepalenie tytoniu

*Hewitson P i in. (2008) Przegląd systematyczny Cochrane'a dotyczący badania przesiewowego w kierunku raka jelita grubego prowadzonego przy użyciu testu na krew utajoną w kale (HOB): aktualizacja. Źródło: American Journal of Gastroenterology 103(6): 1541-9.

Użycie zestawu FIT

Pacjent korzysta z zestawu FIT w zaciszu własnego domu. Jest to prosty sposób pobrania małej próbki kału. Zestaw składa się z małej plastikowej buteleczki z patyczkiem po wewnętrznej stronie zakrętki. Patyczek służy pobraniu próbki, która następnie zostaje zamknięta w buteleczce. Do każdego zestawu dołączone są instrukcje. Po pobraniu próbki pacjent wysyła zestaw w opłaconej kopercie do laboratorium do analizy. Pobranie próbki przy użyciu zestawu trwa zaledwie kilka minut i stanowi łatwy i skuteczny sposób prowadzenia badań przesiewowych w celu wczesnego wykrycia raka jelita.

Jeśli pacjent ma wątpliwości, czy powinien użyć zestawu, powinien zadzwonić pod bezpłatny numer telefonu 0800 707 60 60 w celu uzyskania porady. Na przykład jeśli pacjent przeszedł operację i w jej wyniku ma sztuczne wyprowadzenie kału z jelita (stoma), może chcieć zadzwonić pod podany numer.

Wyniki badania przesiewowego w kierunku raka jelita

Pacjent powinien otrzymać list z wynikami w ciągu 2 tygodni od wysłania próbki. Możliwe są 2 wyniki.

Wynik prawidłowy

Większość osób (około 98 z 100) otrzymuje wynik prawidłowy.

Wynik prawidłowy nie gwarantuje, że pacjent nie ma raka jelita ani że rak ten nie rozwinie się w przyszłości.

Proszę mieć na uwadze, że warto znać objawy raka jelita (patrz str. 13). Zaoferujemy badanie przesiewowe w kierunku raka jelita ponownie za 2 lata, jeśli pacjent nie ma skończonych 75 lat.

Wynik nieprawidłowy

U około 2 na każde 100 osób korzystających z zestawu FIT kit występuje wynik nieprawidłowy. Oznacza to, że w próbce kału stwierdzono krew.

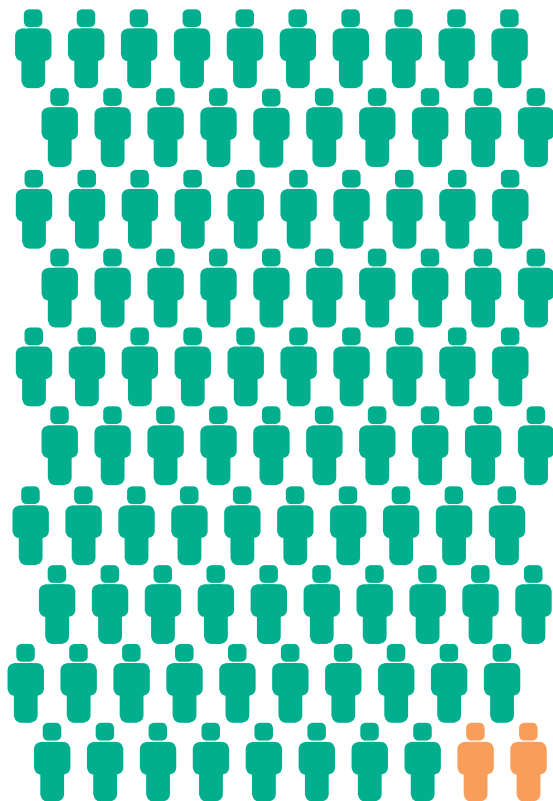
Nie oznacza to, że pacjent ma raka, jednak oznacza, że zaoferujemy mu wizytę w celu omówienia przeprowadzenia kolonoskopii. Istnieje kilka przyczyn wystąpienia krwi w kale, np.:

- hemoroidy
- polipy jelitowe
- rak jelita

Przeprowadzenie kolejnego badania (zazwyczaj kolonoskopii) oznacza możliwość odszukania przyczyn krwawienia.

Na 100 osób otrzymujących wyniki badania FIT:

98 otrzyma
wynik
prawidłowy

2 otrzymają wynik
nieprawidłowy

Co dzieje się z próbkami po badaniu

Po przeanalizowaniu próbki FIT rejestrujemy wynik w bazie danych, a następnie niszczyliśmy zestaw do badania oraz jego zawartość.

Jeśli wynik jest nieprawidłowy

1. Zaoferujemy pacjentowi wizytę w lokalnym ośrodku prowadzącym badania (zazwyczaj w szpitalu). Celem wizyty jest omówienie dokładniejszego badania jelita (kolonoskopii). Kolonoskopia ma na celu sprawdzenie, czy wystąpił problem, który wymaga leczenia.

Specjalista ds. badań przesiewowych (SSP) porozmawia z pacjentem o wynikach badania i odpowie na wszelkie pytania. Omówi zabieg kolonoskopii i sprawdzi, czy stan zdrowia pacjenta pozwala na przeprowadzenie zabiegu.

2. Jeśli stan zdrowia pacjenta pozwala na zabieg i zgadza się on na jego przeprowadzenie, umówimy wizytę. Jeśli pacjent nie czuje się na tyle dobrze, aby przeprowadzić kolonoskopię, możemy zaoferować mu inne badanie, takie jak tomografia komputerowa (CT) (zwana czasami „kolonoskopią wirtualną”).

Kolonoskopia

Zaledwie 2 osoby na 100 wykonujących badanie FIT wymagają kolonoskopii.

Celem kolonoskopii jest przeprowadzenie oględzin błony wyściełającej jelito grube. Specjalista ds. kolonoskopii (zazwyczaj lekarz lub pielęgniarka) wprowadza cienki, elastyczny przewód z podłączoną małą kamerą (kolonoskop) do odbytu. Przeprowadza kolonoskop przez jelito grube. Jeśli znajdzie jakiegokolwiek polipy, może usunąć je bezboleśnie przy użyciu pętelki z drutu wprowadzanej do przewodu kolonoskopu. Wszelkie usunięte polipy zostaną zbadane pod kątem komórek rakowych.

Kolonoskopia to najlepszy sposób na zdiagnozowanie raka jelita. U większości osób kolonoskopia to proste badanie. Jednak jak to w przypadku większości zabiegów medycznych, mogą wystąpić powikłania. Obejmują one:

- przebicie (perforację) jelita spowodowaną przez kolonoskop (około 1 osoba na 1.700); około połowy osób, u których wystąpiło przebicie jelita wymaga operacji w celu jego naprawienia
- ciężkie krwawienie wymagające transfuzji (około 1 osoba na 2.400)

W rzadkich przypadkach powikłania kolonoskopii mogą prowadzić do zgonu. Jednak w badaniu krajowym obejmującym 20.086 kolonoskopii przeprowadzonych w 2011 roku nie odnotowano żadnych zgonów.*

Więcej informacji można znaleźć w naszej ulotce o kolonoskopii (patrz str. 15). Ulotkę tę wysyłamy wszystkim osobom, którym zaoferowano wizytę u specjalisty od badań przesiewowych.

Należy pamiętać, że większość osób wykonujących badanie FIT **nie** potrzebuje kolonoskopii.

* Gavin, DR i in. (2013) Krajowe badanie dot. kolonoskopii: ogólnokrajowa ocena jakości i bezpieczeństwa kolonoskopii w Wielkiej Brytanii. Gut 62(2): 242-249.

Możliwe korzyści i ryzyko związane z badaniami przesiewowymi w kierunku raka jelita

Świadomość możliwego ryzyka i korzyści pomogą w podjęciu decyzji dotyczącej udziału w badaniu przesiewowym w kierunku raka jelita.

Korzyści

Badanie przesiewowe w kierunku raka jelita:

- zmniejsza ryzyko zgonu spowodowanego rakiem jelita przynajmniej o 25%
- pozwala nam usunąć polipy wykryte podczas kolonoskopii, co zmniejsza ryzyko wystąpienia raka jelita
- może zostać wykonane w zaciszu domowym

Risks

Badanie przesiewowe w kierunku raka jelita może:

- spowodować powikłania, na przykład w czasie lub po kolonoskopii (patrz str. 11)
- nie wykryć raka, jeśli ten nie krwawił w momencie użycia zestawu do badania FIT

Ważna jest świadomość objawów raka jelita, nawet jeśli pacjent przechodzi badania przesiewowe w tym kierunku. Żaden tego typu test nie jest w 100% skuteczny. Prawidłowy wynik badania nie gwarantuje, że pacjent nie ma raka ani że nie rozwinie się on w przyszłości.

Objawy raka jelita

Objawy raka jelita obejmują:

- krew w kale
- luźniejsze stolce, częstsze wypróżnienia i/lub zatwardzenie
- ból brzucha lub guz w brzuchu
- występujące od pewnego czasu większe niż zwykle uczucie zmęczenia
- utrata wagi bez widocznej przyczyny

Proszę pamiętać, że objawy te nie muszą koniecznie oznaczać, że pacjent ma raka jelita. Jednak jeśli którekolwiek z tych objawów występują przez 3 tygodnie lub dłużej, należy porozmawiać z lekarzem rodzinnym. Taka konsultacja jest ważna, nawet jeśli pacjent otrzymał prawidłowy wynik badania przesiewowego lub kolonoskopii.

Badania przesiewowe w kierunku raka jelita nie stanowią testu pod kątem objawów.

Leczenie raka jelita

Diagnoza raka jelita jest mało prawdopodobna. Jednak jeśli zostanie wydana, pacjent zostanie skierowany do zespołu specjalistów, który się nim zaopiekuje.

Jeśli rak został wykryty w polipie usuniętym w czasie kolonoskopii, wystarczyć mogą regularne badania kontrolne.

Podstawowa metoda leczenia raka jelita to leczenie operacyjne. W niektórych przypadkach specjaliści mogą zaoferować pacjentowi chemioterapię lub radioterapię.

Nie wszystkie rodzaje raka jelita wykryte w wyniku badań przesiewowych są wyleczalne. Jednak wykrycie raka jelita na jak najwcześniejszym etapie oznacza, że szanse przeżycia wynoszą ponad 90% (dane statystyczne: Cancer Research UK, 2012. Cancerstats).

Więcej informacji i dalsze wsparcie

Więcej informacji na temat badań przesiewowych w kierunku raka jelita można uzyskać, dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu 0800 707 60 60

Pacjent może również:

- porozmawiać z lekarzem pierwszego kontaktu
- wejść na stronę www.nhs.uk/bowel
- wejść na stronę www.gov.uk i wyszukać termin „*bowel cancer screening*” (badania przesiewowe w kierunku raka jelita)

Jeśli pacjent ma skończone 75 lat i chciałby otrzymać zestaw FIT, prosimy o telefon na bezpłatny numer telefonu 0800 707 60 60. Zestaw do badania można otrzymać co 2 lata.

Ulotka dotycząca kolonoskopii:

www.gov.uk/government/publications/bowel-cancer-screening-colonoscopy

Informacje dla osób transpłciowych i niebinarnych o prowadzonych przez NHS badaniach przesiewowych populacji:

www.gov.uk/government/publications/nhs-population-screening-information-for-transgender-people

Informacje dotyczące korzystania z danych pacjenta w zakresie badań przesiewowych i ich ochrony przez Instytucję na rzecz Zdrowia Publicznego w Anglii oraz NHS www.gov.uk/phe/screening-data.

Rezygnacja z badań przesiewowych www.gov.uk/phe/screening-opt-out.

Z wyjątkiem przypadków gdy wskazano inaczej, wszystkie dane statystyczne pochodzą od Instytucji na rzecz Zdrowia Publicznego w Anglii (Public Health England).

Więcej informacji o badaniach przesiewowych w kierunku raka jelita:

www.nhs.uk/bowel

Zamawianie niniejszej ulotki: www.gov.uk/phe/screening-leaflets

Informacje o autorstwie wizerunku:

Zdjęcie na okładce: Rawpixel.com/Shutterstock

Strona 3: metamorworks/Shutterstock

Można wykorzystać niniejsze informacje (z wyłączeniem logo) bezpłatnie w dowolnym formacie lub na dowolnym nośniku na warunkach otwartej licencji rządowej [Open Government Licence v3.0](#). W przypadkach wskazania jakichkolwiek informacji objętych prawami autorskimi osób trzecich, konieczne będzie uzyskanie zgody osób posiadających prawa autorskie.

Numer bramki publikacji PHE: 2018665

Pierwsza publikacja: 11/2018

Niniejsza wersja: 11/2018

Aktualizacja: 11/2021

Znak publikacji: BCSP14

PN1896583

© prawa autorskie Korony Brytyjskiej 2018

